

Ovdasátni

Norgga girku musihkkaplána

Norgga girku višuvdna lea leahkit dovddasteaddji, mišunerejeaddji, bálvleaddji ja rabas álbmotgirku (GČ ášši 08/08).

Dát plána lea musihka rolla birra girkus. Plána lea mearrideaddji girkomusihkka bargguid ovddideamis searvegottiin ja lea okta dain plánain ja ođastusain maid Girkočoahkkin lea mearridan. Dat addet vejolašvuoda ráhkadit ollislaš báikkálaš strategiija. Lea vuosttaš geardde go Girkočoahkkin mearrida girkomusihkkaplána, ja mii sávvat ahte dat šattašii ávkkálaš reaidu báikkálaš bargguin.

Váldoulbmil plánain lea nannet ja sihkkarastit girkomusihkkaeallima báikkálaš searvegottiin ja gaskkustit girku árbevirolaš ja ođđa girkomusihka. Dát rámmaaplána addá searvegottiide reaiddu ráhkadit báikkálaš girkomusihkkaplána. Plána lea ovddemustá jurddašuvvon sidjiide geat leat girkomusihkka bargguid ovddasvástideaddjit báikkálaččat, erenoamážit searvegodderádit, oktasašrádit ja virgáduvvon girkomusihkkabargit, eaktodáhtolaš bargit ja earát geat beroštit girku musihkas.

Girkoráđdi nammadii guovvamánus 2007 joavkku bargat plánain. Joavkku jodiheaddji lei Dag Landmark. Dasalassin ledje Arne Dag Kvamsøe, Trond Dahlen, Henny Koppen, Liv Mæsel Rundberg, Gunhild Terese Vignes ja Anders Hovind mielde. Øyvind Meling lei čálli.

Oslo, guovvamánnu 2009

Jens-Petter Johnsen
Girkoráđi direktivra

1. kapihttal

Girkomusihkka ovtastuhtá vuoiŋŋalaš ja musihkkalaš mihtu.

Girkomusihkka dulko ja gaskkusta kristtalaš oskku. Dat lea searvegotti oktasaš vástáduš Ipmila sárdnumii midjiide, ja doarju ja addá biepmu searvegotti vuoiŋŋalaš eallimii.

ÁLGU

Girkus mii lávlut ja čuojahit golmmaoktalaš Ipmilii. Girkomusihkka ovdanbuktojuvvo máŋggaládje: ipmilbálvalusain ja girkolaš bálvalusain, koarradoaimmain ja konsearttain, ruovttuin ja iešguđetlágan pedagogalaš doaimmain.

Norgga girku lea okta dain ášahusain mii eanemusat ovdanbukta dáidaga ja kultuvrra dáčča servodagas. Viiddis bargguidis bokte lea girku stuora kultuvraaddi, ja dat vuostáiváldá impulssaid servodagas ja máilmmiviidosas girkus. Dat hábme girku dáidaga ja kultuvrra ovdanbuktimá. Searvegottiin leat govda kultuvrralaš árbevierut: dáidda, arkitektuvra, govvadáidda, sátnedáidda ja musihka dahkan ja dan ovdanbuktin. Dan rikkis árbái gullet maid oskkoldatlaš álbotnuohtat ja jienat sámi girkus, sin eallinritmmain ja árgabeivviin.

Plána eaktuda buot searvegottiid virgádit kántora dahje organistta mii sáhtá vuhtiiváldit searvegotti musihkkaeallima. Girku lea mearridan bálvalusortnega ja gelbbolašvuoda gáibádusaid kántoriidda vai sihkkarastá alla fágagelbbolašvuoda dán barggus. Olu báikkiin ii leat virgáduvvon gelbbolaš kántor. Searvegottiid girkomusihkkabargu rievddada danne báikkis báikái, sihke viidodaga ja govdodaga dáfus.

Dán plánaš atnit doahpaga girkomusihkkár. Dat sisttisdoallá buohkaid geat barget girkomusihkain, beroškeahhtá oahpus dahje virgenamahusas. Báikkálaš girkomusihkkaplánain galgá vuhtiiváldit dan gelbbolašvuoda mii girkomusihkkáris lea.

2. kapihttal

GIRKOMUSIHKKA – TEOLOGALAŠ VUOĐDU

2.1 VUOĐDUN LEA OSKU GOLMMAOKTALAŠ IPMILII

Girku oskkudovddastus máidnu Ipmila buot dinggaid sivdnideaddjin. Čála oahpaha midjiide ahte olmmoš, sivdniduvvon Ipmila gova mielde, hálddaša su buriid attáldagaid. Buot sivdnáduš lea devdojuvvon nuohtaiguin ja ritmmain maid sáhtá dovdduid bokte dovdat: olbmojietna, biekká ja dálkki, ealliid ja lottiid jienat. Buot dát dahket oktiibuot koara mii máidnu Hearrá.

“Buot mas lea vuoiŋŋanas, máidnos Hearrá. Halleluja!” (Sálbma 150,6)

Go olmmoš čuojaha, lávlu ja duhkoraddá, de dat guldala sivdnádusa jienaid, addá dan jitnii hámi ja váldá dainna lágiin vuostá Ipmila attáldagaid. Nu šaddat mii Ipmila mieldesivdnideaddjit.

Girku ipmárdusa mielde gullá danne buot dáidda ja hutkáivuohta hálddašangohččosii. Go mii musihkain ovdanbuktit iežamet, de lea dat gudnin Ipmilii ja ávkin ja illun alcceseamet ja earáide. Buot Ipmila sivdnádušat duodaštit su stuorisvuođa ja hearvásvuođa birra. Dat addá midjiide dan dieđu ahte Ipmil gávdno.

Kristtalaš lávlun ja musihkka lea min vástáduš golmmaoktalaš Ipmilii danin Ipmilin gii son lea ja Ipmila daguide sivdnádušas, bestojumi historjjás, searvegottis ja min eallimis. Go ráhkada ja guldala musihka, de sáhtá bassivuodain deaivvadit eará gielain go dan maid sániiguin ja jurdagiiguin dahká. Kristtalaš sivdnidanoskku čuovggas lea musihkas ja eará kultuvrralaš ovdanbuktimiin árvu iešalddis ja dat addá oktasaš vuođu ovdanbuktit iešguđetlágan eallinvásihusaid. Dasa gullá maid váidalus.

2.2 MUSIHKKA GIRKUS

Ipmila álbmot lea álbmot mii lávlu, čuojaha ja dánsu Hearrái. Musihkka lea álo gullan girku. Boares testameanttas leat valljugas čujuhusat musihkkii. Nuorra girku ipmilbálvalusas boahá ipmilriikkaservvolašvuohta oidnosii lávlu álbmoin:

“...ja sárdnot guhtet guoibmáseattet sálmmaiguin ja giittuslávlagiiguin ja vuoiñjalaš lávlagiiguin; lávlot ja čuojahetket váimmusteattet Hearrái!”

Ipmilbálvalusmusihkka lea mángga dimenšuvnnat gulahallan. Ipmil deaivvada minguin musihka bokte addit midjiide Sáni ja Vuoiñja, mii sivdnida oskku, doaivvu ja ráhkisvuođa. Mii jorgalit iežamet Ipmila guvlui go gorut, jietna ja min čuojanasat servet rohkadallat ja máidnut ja su buoredaguid birra sárdnidit. Dan máidnunoaffarii searvá olles girku, juohkehaš su iežas attáldagaiguin. Dan bokte oktiičadnojuvvo olmmoš searvevuhtii. Musihkka lea mávssolaš oassi girku eallimis min áiggis ja min girkus, dan oaidnit maid das go girku rávká ja bidjá virggiide olbmuid geat leat ráhkkanahattojuvvon bargat girkomusihkkárin. Kántoraid lea dábálaš vihahit bálvalussii rohkosa ja gieda ala bidjama bokte, “jođihit lávluma ja musihka Hearrá viesus, Ipmilii gudnin ja Kristusa oačči bajásráhkadussii.” (oassi vihahuvvon kántoraid liturgiijas). Bálvalusortnega vuođđu lea ahte kántora jođiha searvegotti musihkkadoaimmaid ja sus lea mioldovddasvástáduš rekrutteret, ráhkkanahttit ja bagadallat eaktodáhtolaš mieldebargiid.

Girkomusihkkarbálvalusastis hálddaša son buot musihka mii girkus gávdno. Dat dáhpáhuvvá go dahká dan ieš, searválaga koarain ja musihkkáriiguin, go soames dahká juoidá ođđasa, go komponere ja heiveha, ja go oahpaha. Musihkka girkus lea váldit atnui ja ovdánahttit daid musihkkalaš návccaid dahje attáldagaid mat searvegottis leat.

2.3 GOVDODAT JA KVALITEHTA

Govdodat ja kvalitehta lea bajemus mihttu musihkkabargguin ja mearrideaddji buohkaide geat barget girkomusihkain. Kántoraid bálvalusortnet čujuha ahte kántorat galget hálddašit ja dahkat ealasin searvegotti girkomusihkka- ja kulturbargguid. Norgga girku girkomusihkkadoaimma ruohttasat bohtet ipmilbálvalusas. Čoagganeamet sáni ja sakramentaid birra leat čuohtenarjagiid čađa sajáiduvvan iežaset vugiide sihke oktasašgirkolaš, našuvdnagirkolaš ja báikkálaš girkolaš kultuvrraid ovdanbuktimiiguin.

Min girku sierralágan árbevierru leat lutherlaš ja reformatuvrralaš vuogi mielde deattuhit lávlut sálmmaid ja lávlagiid eatnigillii, orgel ja čuđiid jagiid orgeldáidaga ovdáneapmi, norgga oskkoldatlaš álbmotnuohtat ja sámi nuohtadáidda.

1900-logus leat eanet ovdáneamit báidnán girkomusihka: eanet iešguđetlágan čuojanasaid geavaheapmi, máilmmi eará guovlluid musihka ja liturgiijaid geavaheapmi, olu ođđa sálbma- ja lávllateavsttat ja eanet dáiddasuorggit leat dohkkehuvvon, ovdamearkkadihte dánsun ja visuella ovdanbuktimat. Dálá áiggi musihkka ja ođđaset musihkkavuogit addet girkomusihkkii vel stuorát viidodaga.

Duopmogirkuin lea sierralágan ovddasvástádus fuolahit árbevieru ja ođasmahttima girkomusihka bargguin.

Duopmogirkut leat girkomusihka fápmoguovddážit ja doibmet stuora inspirašuvdnan bismagottiid searvegottiide.

Olu báikkiin leat bismagottit váldán ovddasvástádusa girkomusihkkáriid fágalaš ovdáneamis duopmogirkuin. Dakkár ortnet dárbbášuvvo juohke bismagottis.

Norgga girku lea oahppagohtán oaidnit dan riggodaga mii sámi árbevierus lea. Dat sáhtá movttiidahttit searvegottiid maiddá i olggobealde árbevirolaš sámi guovlluid.

Mii váikkuhuvvot buot máilmmi guovlluid musihkas, ja lea dađistaga váddáseabbo čilget mii dat lea mii gullá min oktasaš musihkkalaš referánsarámmii.

Girkomusihkkaplána lámčá stuora variašuvnna ja buori ovttasbarggu gaskal eaktodáhtolaš ja virgáduvvon bargiid. Dat riggudahtá musihkkaeallima. Seammas hástala dat buohkaid geat barget musihkain girkus doalahit ovttas árbevieru ja ođasmahttima mas lea ollislaš kvalitehta.

“Kvalitehta” doahpaga sáhtá deavdit iešguđetlágan árvvuiguin ja danne ii leat dat loahpalaččat mearriduvvon. Buorre ja konstruktiivva ságastallan kvalitehta birra addá midjiide lagat oktasaš referánsasaid doahpagii. Dakkár ságastallama ferte čadahit buot dásiin girkus vai kvalitehtadoaba sáhtá šaddat ávkkálaš reaidun girkomusihkkalaš bargguin.

Kvalitehta ii sáhte mearridit subjektiiuvvalaš ipmárdusaiguin dahje čadnot dušše sierralágan musihkkašládji. Kvalitehta iige leat vejolaš ipmirdit dušše dárbbu ektui, dahje dakkárin maid jođiha vuovdit. Musihka náka gulahallat olbmui lea okta bealli kvalitehtadoahpaxis, muhto ii dattege doarvái mitalit buot musihkkabihtá kvalitehta. Musihka nanu bistevasvuohhta sáhtá geažidit makkár kvalitehta das lea.

Girkomusihka viidodat boarraset áiggis gitta dálá áigái lea addán girku dávvara mii gullá girku geatnegasvuhtii hálldašit. Girkomusihka kultuvrralaš bargu lea dahkat dan árbevieru ealasin ja addit daid dávviriid viidáseappot ođđa buolvvaide.

2.4 Girkomusihkka sámi vuolggasajis

Sámi musihkkaarbevirruin gullá juoigan ja sálbmalávlun ja ođđaáigásaš sámi musihkka. Dain golmma sámi giellaguovlluin, davvi-, julev- ja lullisámegiellain, leat iešguđetlágan árbevierut ja giella. Norgga girkus lea dál nanu dihtomielalášvuohhta diktit sámi kultuvra- ja musihkkaeallima leavvat ja ovdánit maiddá girku siskkobealde.

Sámi searvegottiin lea sálbmalávlumis nanu vuodđu. Lassin dasa mii girkus minddár lea, de gávnojit maid sierra sámi nuohat, erenoamážit vuoiñjalaš lávlagiidda. Dat leat dájvá sámi variánttat dovddus nuohtain, heivehuvvon sámi nuohttadovdui ja musihkkavugiide mat minddár leat oahppásat juoigamis ja sámi árbevirolaš musihkas. Olu searvegottiin gos sámit

leat eanetlogus, leat sálmmaid lávlon almmá čuojaheami haga. Danne leat nuohtat beassan ovdánit variántan báikkálaš vugiid mielde.

Mánngakultuvrralaš servodat movttiidahtta maid sámi girkoallima, ja bidjá seammás deattu sámi báikkálaš servodagaid árbevirolaš árvvuide. Sámi girku bargá iežas identitehta nannet, vai sáhtta doalahit ja ođasmahttit girkomusihka báikkálaš árbevieruid mielde. Sálmmaid válljema ja čuojanasaidd geavaheami ferte heivehit báikkálaš árbevieruide ja háliidusaide. Okta guovddáš bargu lea joatkit dan buori barggu mii lea jođus ovdánahttit ođđa sálmmaid ja liturgiijaid main leat sámi giellagovat ja juoiganinspirerejuvvon nuohtat.

Maiddá sámi guovlluin olggobealde sámi guovddášguovlluid berrejit searvegottit čáhkkehit girkomusihkkaeallimis saji sámi árbevrrui ja identitehtii. Mihttu lea maid dahkat dovddusin sámi musihkkaarbevieruid sidjiide geat dan eai dovdda, dan bokte ahte atnit sámi sálmmaid ja liturgiijaid mat leat sálbmagirjiin ja čáhkkehit ipmilbálvalusas saji ja beroštumi sámi musihkkii. Dat bargu guoská maid eará searvegottiide. Girku galgá láchit sámi girkomusihkkii saji, dakkár vugiin mii ovdanbuktá kultuvrra vuolggasaji ja vuoiŋŋalaš eallima.

2.5 MUSIHKKA JA DOAIBMA

Girku gohčus lea evangeliuma bokte addojuvvon, dat mii muitala šaldi birra eatnamis ja albmái, Ipmilis ja olbmui: Kristus. Dan gohččosis lea musihkka guovddáš doaibma. Girku musihkka dahká šaldiid dan bokte ahte rahpá miela ja jurdagiid Ipmila árvádussii ja go evangelium gaskkustuvvo ja kommuniserejuvvo. Musihkka addá girkuvejolašvuoda olahit guhkkeliid gulahallamiin, ja doalvut sága viidáseappot. Girkomusihkka lea danne dehálaš oskku gaskkusteaddji.

“Mun in heahpanatta dadjamis almmolaččat ahte earret teologiija, de ii leat mihkkege dáiddasurggiid mii sáhtta musihkain buohtastahttojuvvo. Dušše musihkka sáhtta earáldje dahkat dan maid teologiija, namalassii addit olbmo sillui ráfi ja ilu.” (Martin Luther)

Musihkka nagoda čatnat iežas olmmošlaš dovdduide ja muosáhemiide. Dat sáhtta guoddit ilu ja morraša, rahpat vuostáiváldit dieđu ja smiehtamuša ja ovdanbuktit dan maid sániiguin ii sáhte dadjat. Musihkka ráhkada oktavuodaid čiekŋalis eallinfáttáiguin nugo fámuiguin ja fámohevuodain, iluin ja bákčasiin, eallimiin ja jápmimiin. Dat sáhtta gaskkustit doavvu ja addit buorideami galduin mat leat min iežamet olggobealde.

Musihkka ráhkada šaldiid gaskal girku ja servodaga, dat dahká dan ovttasbarggu ja kulturhálldašemi bokte, vugiid ja árbevieruid badjel.

Musihkka mihttu lea ráhkadit oktiigullelašvuoda gaskal sin geat čuojahit musihka, boktit guldaleddjiid dovdduid ja ráhkadit iešguđetlágan ovttasdoaimama gaskal čuojaheddjiid ja guldaleddjiid.

3. kapihttal

MUSIHKKADOAIBMA SEARVEGOTTIS

3.1 ÁLGU

Musihkka rigguda, čiekŋudahtta ja dahká eallima girjábun. Dat guoská maid dan eallimii mii lea girkus. Girku lea oassi servodagas ja dan gohčus lea earret eará hukset buriid oktavuodaid. Girkomusihkka lea resursa mánngga sajis:

Oskkuoahpahusgeahččanvuohki

Norgga girku oskkuoahpahus galgá sihkkarastit systemáhtalaš oahpahusa kristtalaš oskkus buohkaide geat leat gásttašuvvon ja leat gaskal 0 ja 18 jagi.

Girku dovdomearka oahppanbáikin lea ahte das leat nu mánggalágan ovdanbuktin- ja searvádallanvuogit main sáhtá oahppat. Girkomusihkka- ja kulturdoaimmat addet mánáide ja nuoraide buori vuođu oassálastit ja leat resursan searvegotti searvevuodas oahppamis. Dat searvevuohka lea buorre arena oahppat biibbalteavsttaid, liturgiijaid ja sálmmaid.

Diakonála ja fáttmasteaddji geahččanvuohki

Musihkka diakonála geahččanvuogis lea doaibmat veahkkin iešguđetge áiggiid eallimis, jeddehussan ja movttidahttimin morašáiggiid ja illun buriid áiggiid. Lávlumis ja musihkas lea mávssolaš doaibma ásahusain, olbmuide geain alddiineaset ii leat giella.

Musihkas deaivvadit mii juoidáin mainna gulahallat dávjá buorebut go dan maid sániiguin ja sártniin dahkat. Musihkka nagoda fámmastit olbmuid geain lea iešguđetlágan duogáš ja iešguđetlágan eavttut ja doaibmannávccat. Koarra, čuojanas joavkkuid, ávvulávllaajoavkkuid ja njuoratománájoavkolávlumiid dahje smávvamánáid lávlumiid, musikála- ja konseartabargguid bokte nanne musihkka oktavuodaid olbmuid gaskkas searvegottis. Hárjehallamiid, joavkosemináraid ja koarravahkkoloahpaid oktavuodain čoahkkanaddet olbmot ja oktavuodát ásahuvvojit. Buot buoremus lea go girkomusihkka nagoda čohkket oassálastiid oktasaš máidnumii ja muosáheapmái.

Kultuvrralaš geahččanvuohki

Musihkka ráhkada šaldiid sierralágan kultuvrraid gaskii. Go searvegoddi váldá atnui odđa ja amas musihkkaovdanbuktinvugiid, de šaddá musihkka dehálaš oassi kultuvrraidgaskasaš bargguin. Musihkka addá ipmárdusa ja doahttaleami ja njeaidá ovdagáttuid eará kultuvrraid ektui. Musihkka sáhtá maid hukset šaldiid buolvvaid gaskii dan bokte ahte ráhkada deaivvadansajiid olbmuide geat leat iešguđet muttuin eallimis.

Profehntalaš geahččanvuohki

Musihkka ii ráhkat dušše šaldiid. Musihkka sáhtá leat moaiti jietna searvegoddái, mii lokte vuosttaldeami, dan mii lea vuorddikeahká dahje hearki. Musihkka sáhtá gáibidit min bisánit ja mearridit. Maiddái dat jietna gullá mielde ja dahká eallima ja musihka riggábun.

3.2 IPMILBÁLVÁLUSAT JA GIRKOLAŠ MEANUT

Kristtalaš girku lea lávlu girku. Lutherlaš girkus lea sierralágan girkomusihkkaarbi sálmmaid ja lávlagiid lávlumis ipmilbálvalusain ja girkolaš meanuin. Sálbmagirjiin gávdnat mii iešguđetlágan teavsttaid ja musihka mat mitalit kristtalaš oskku birra mánga čuođi jagi dás ovdal gitta dán rádjái. Dat sálbmadávvir lea midjiide gáldun movttiidahttit ja čiekŋudit. Ráhkadit lávluma bokte odđa ovdanbuktimiid oskui lea joatkevaš doaibma.

Ipmilbálvalusávvideaddji searvegoddi galgá oazžut vuogasvuoda ja movttiidahttima oassálastit ipmilbálvalusas olles váimmuin. Eai buot ipmilbálvalusoassálastit dovdda liturgiija eige nu olu sálmmaid.

Vihahemiid ja hávdádeamiid oktavuodas välljejuvvojit dávjá árbevirolaš sálmmat ja musihkka. Dávjá hálidit maid lagamusat dahje náittusbárra gullat musihkkabihtá ja njálmmálaš ovdanbuktima mii addá persuvnnalaš lagasvuoda ja iešvuoda ipmilbálvalusmennui. Dan sáhtá girkomusihkkár dahje muhtin eará dahkat iešguđet musihkkavugiid bokte.

Girkomusihkkára bargu dás lea neavvut mii ain heive iešguđetge oktavuodas.

Hástalusat

- Doalahit oktasaš sálbmarepertoara searvegoddái
- Doalahit balánssa gaskal dovddus ja amas materiála ipmilbálvalusas, vai oassálastit dovdet iežaset fátmastuvvon
- Ráhkadiit buriid rutiinnaid ovttasbargui vai girkolaš meanuid profiila bisuhuvvo, seammás go lea buorre ovttasdoaimman gaskal bargiid ja ovdamearkkadihte lagamusaid ja náittosbára
- rekrutteret ja fátmastit eaktodáhtolaš mieldebargiid

3.3 KOARRADOAIBMA

Koarralávlun lea okta dain stuorámuš eaktodáhtolaš doaimmain girkus ja guovddáš doaimma báhppasuohkana girkomusihkkalaš eallimis. Girkolaš kulturdieđáhusas “Kunsten å være en kirke” daddjo ahte: “girku galgá sániid ja daguid bokte čájehit ahte dat atná árvvus koarradoaimma searvegotti- ja kulturbargun” (s. 218).

Koarradoaimmii gullet iešguđetlágan koarat, kántorijoavkkut ja girkokoarat ollesolbmuid, nuoraidkoarat, mánáidkoarat, konfirmántakoarat ja bearaškoarat iešguđetlágan musihkkaprofiillaiguin. Dan oktavuodas sáhtta maid namuhit njuoratmánálávluma ja smávvmánáid lávlunjoavkkuid. Jeavddalaš hárhallamiid bokte, ipmilbálvalusain ja konsearttain addá searvegotti koara saji muosáheaddji, ráhkadeaddji ja interaktiivvalaš oskkuoahpahusa mánáide, nuoraide ja ollesolbmuid.

Koarra mii lávlu ipmilbálvalusas, lasiha dáiddalaš ja estehtalaš muosáhusa mii rahpá gulahallama ja oassálastima. Dat dáhpáhuva go koarra dušše doarju searvelávluma dahje ovttas orgeliin ja eará čuojanasaiguin, ja go dat searválaga searvegottiin ja searvegotti ovddas ovdanbuktá liturgalaš lávluma mii doarju ipmilbálvalusa sága.

Koarra lea maid sosiála searvevuoda arena ja hárháneapmi ovttasdoaimmat gaskasaččat.

Koarrabargu lea rabas searvevuhta báikkálaš searvegottis ja hukse buriid oktavuodaid sin gaskii geat leat mielde.

Lassin koaraide mat organisatovralaččat gullet girku doaimmii, de ovttasbarget searvegottit maid eará báikkálaš koaraiguin ja musihkkáriiguin. Dat guoská daidda geat háliidit oassálastit ipmilbálvalusain ja atnet girku konseartabáikin. Ovttasbargu báikkálaš musihkkaeallimiin addá ovttasbargoguimmiide muosáhusa gullat girkui, seammás go sii riggudahttet girkomusihka eallima. Girkomusihkkár dahje eaktodáhtolaš koarrajodiheaddji lea guovddáš olmmoš dán barggus. Buorit jodiheaddji dahket buori koarrabarggu. Koarrabarggu mearrideaddji bealli lea nagodit čohkket eaktodáhtolaš olbmuid bargat oktasaš mihtu guvlui, sin movttiidahttit ja addit sidjiide bargomovtta.

Hástalusat

- Koarralávlun lea ovttasdoaimman mii jodiheaddji máhtolašvuodain. Searvegotti koarralávluma ovdánahttimii ja nannemii lea deatalaš vuoruhit virggiid koarrajodiheapmái, ja ráhkkanahhtit ja oahpahit eaktodáhtolaš bargiid.
- Koarrabargu lea áddjás bargu. Repertoara hárhallan ja bargu jienaiguin ja nuohtaid

heivehallamiin gáibida gierdevašvuoda, beroštumi ja gelbbolašvuoda.

- Ipmilbálvaluseallin lea rievdamin, ođđa liturgiijaiguin ja sálbmagirjiiguin. Čáhkket koarrii deatalaš saji vai dat sáhtta searvegoddái veahkkin oahppat váldit ođđa materiála atnui.
- Searvvat koarradoaimma oassin searvegotti oskkuoahpahusbargguide.
- Bovde eará koaraid ovttasbargat báikkálaš konseartaid ja ipmilbálvalusdoaimmaid doallat.

3.4 RUOKTU

Ruoktu lea deatalaš kristtalaš lávlun- ja musihkkaarena. Searvegotti bargu lea movttiidahttit ja láchit dasa vejolašvuodaid, earret eará beavderohkosiid, eahketrohkosiid ja lávluma bokte ruovttuin, ja ábaide girkojagi ávvuáiggiid. Girkomusihkkáris sáhtta leat deatalaš rolla oskkuoahpahusbarggu movttiidahttimis ja go deaivvada váhnemiiguin ja bearrašiiguin koarrabargguid, gástta ja konfirmašuvnna ja vihahemiid ja hávdáдемиid oktavuodas.

Hástalusat

- Movttiidahttit ja inspireret atnit kristtalaš lávlagiid ja musihka ruovttuin ja váhnemiid ja váhnenovddasteddjiid deaivvademiid oktavuodas.

3.5 SKUVLA, MÁNÁIDGÁRDI JA KULTURSKUVLA

Girkus, skuvllain ja mánáidgárddiin lea guhkes árbevierru báikkálaččat ovttasbargat ja dat lea mávssolaš oassi searvegotti bargguin. Dat sáhttet leat allabasiid čalmmustahttimat, sierra ipmilbálvalusat, girkomannan, “juovlavánddardeapmi”/”girkovánddardeapmi” dahje čoakkalmasbottuid čuovvun. Geahčadit girkolanja dáidaga ja biergasiid, erenoamážit orgela, lea maid mávssolaš oassi dás.

Girkui leat suohkaniid kulturskuvllat ja joatkkaskuvllat lunddolaš ovttasbargoguoimmit, go skuvlla oahpaheaddjit ja oahppit bovejuvvojit searvat ipmilbálvalusaide ja maid atnit girku konseartatnjan. Girkomusihkkár sáhtta veahkkin oahpahit mánáid lávlut ja čuojahit orgela ja klavera. Das lea iešalddis árvu, ja dasalassin sáhtta dat maid girkomusihkkárbálvalussii veahkkin rekrutteret.

Hástalusat

- Bearráigeahččat ahte girkomusihkkáris ja searvegotti eará bargiin maid lea dilli aktiivvalaččat searvat dehálaš ovttasbargguide vuodđoskuvllaiguin, mánáidgárddiiguin ja kulturskuvllaiguin.
- Bovdet dáid ásašusaide ovttasbargat fágaiguin mat sisttisdoallet kristtalašvuoda oahpahusa (sálmmat ja lávlagat), dáidaga ja giehtaduoji (girkovisti, dáidda ja arkitektuvra), musihka (orgela ovdanbuktin, eará čuojanasat ja daidda čuojanasaide musihka).
- Searvat skuvllaiguin ja mánáidgárddiiguin bidjat girku galledeami oassin jahkeplánii.
- Bovdet “prošeaktabargguiguin” ovttasbargat, ovdamearkkadihte buvttadit musihka ja girkospealu.
- Álggahit prográmma ovdánahttima maid sáhtta ovdanbuktit Kultuvrralaš skuvlálávka olis. Girkomusihkkárat sáhttet leat ávkálaš neavvoveahkit go dahket skuvlaohppiide girkolaš kultuvraovdanbuktimiid ipmirdahttin profeseunealla heivehuvvon ovdanbuktimiiguin.
- Girkomusihkkárat sáhttet addit orgeloahpahusa iežaset virgedoaimmas ja ovttasbargat kulturskuvllain ráhkadit orgelsearvvi.

3.6 ÁSAHUS

Ii buohkain leat vejolašvuolta servvoštallat kristtalaš searvevuodas agi, buozanvuoda dahje doaimmashehttejumi dihte. Sii dárbbášit earáid jus galget dasa sáhttit searvat. Dat guoská girku diakonála bálvalussii, muhto girkomusihkka sáhtta maid dás juoidá dahkat. Dán jovkui sáhtta

musihkka ja lávlun mávssolaš mánggaládje. Sálmmat ja eará girkolaš musihkka, mii lea mávssolaš oassi sin historjjas, addá oskkueallimii biepmu ja addá ja ráhkada buriid muittuid. Seammás lea musihkas dehálaš doaibma sidjiide geain alddiineaset ii leat giella iežaset ovdanbuktit. Musihkka gaskkusta sidjiide dakkár oahpisvuoda mainna gulahallá buorebut go sániiguin. Dikšumis geavahit dávjá eanet ja eanet musihka ja dan berre girku nai dahkat.

Hástalusat

- Bearráigeahččat ahte girkomusihkkár ja eará searvegotti bargit astet searvat dehálaš ovttasbarguide iešgudetge ášahusaiguin.
- Ovdánahttit lágidemiid maid sáhtta ovdanbuktit Kultuvrralaš vázzinsoappi olis vai olbmuide geat orrot ášahusain lea vejolašvuohta oassálastit kultuvrralaš ja girkolaš doaluin.
- Bargat dan ovdii ahte girkomusihkka šaddá lunddolaš oassi girku diakonála bargguin dán suorggis.
- Ovttasbargat ášahusaiguin addit divššu ja geahpideami musihkkaressaid bokte, girku girkomusihka dávviriiguin.

3.7 GIRKU KONSEARTAARENAN

Girkolatnja leat okta dain bivnuheamos konseartalanjain mat mis gávdnojit. Olu báikkiin lea girku dat áidna dahje dat buoremus latnja gos sáhtta doallat konseartaid. Dat lea oallut searvegottiin stuora resursa. Jahkásaččat bohtet olu olbmot girku konseartaid ja eará kultuvrralaš lágidemiid oktavuodas.

Girkus lea alddis guhkes árbevierru lágidit konseartaid. Das lea rikkis árbevierru dán barggus, ja dainna árbevieruin sáhtta dat boahteáiggis nai dahkat girkomusihka ealasin ja vuhtiiváldit olles girkomusihka govdodaga.

Go lea sáhka girku láigoheamis, de lea dehálaš ahte searvegodderáđdi ja girkomusihkkár gulahallet. Kántora sáhtta “Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kantorer” olis leat “ráđdeaddi searvegodderáđđái girkomusihkkalaš gažaldagain”. Searvegodderáđis lea váldi mearridit girku láigoheami gažaldagaid.

Njuolggadusain daddjo girku geavaheami birra ná:

“Det som foregår i kirken, skal ikke være preget av restriksjoner og forsiktighet, men av gudstjenesteliv, gudsopplevelse, engasjement og framtidshåp, der evangeliets trøst, varme og fellesskap blir formidlet i sorg og glede”. Dát njuolggadusat gusket girkolatniji. Dat mii dáhpáhuvvá searvegoddelanjas, stobus, bargolanjas ja joavkolanjas ii guoskka dáidda njuolggadusaide.

Searvegodderáđdi mearrida makkár njuolggadusat galget gustot eará lanjaide girkus, earret girkolanja.

Girku galgá doalahit čielggasin dan ahte girkolatnja lea vihahuvvon latnja ja lea danne earálágan go eará konseartalanjat. Dat mii dáhpáhuvvá girkus, ovddasta bajit mihtu: gudnejahttit Ipmila ja hukset searvegotti. Konsearttain ja eará kultuvrralaš lágidemiin girkus galgá rámma mii dan mihttomeari čájeha. Dáid rámmaid siskkobealde lea sadji sihke stuora illui, doivui, oskui, headástuvvamii, vuosttildeapmái – na, buot olmmošlaš ovdanbuktimiidda, gaskkustuvvon iešgudetlágan dáiddalaš váikkuhangaskaomiiguin.

Girkočoahkkin 2005 meannudii “Kunsten å være en kirke”. Ávžžuhus riikka searvegottiide lei hukset fierpmádaga ja čáhkket saji kultuvrralaš girjáivuhtii, vai girku sáhtta leat vuolggaeaddji kultuvraguoddi mii váldá atnui mánggalágan dáiddavugiid ja gaskaomiid. Girkočoahkkin

dohkkehii dieđáhusa mas dáiddárat bovejuvvojedje bargat iežaset kultuvraovdanbuktimiiguin girkolaš oktavuodas, ja mas maid deattuhuvvui dat stuora árvu mii dáiddafágalaš gelbbolašvuodas lea girku eallimis. Das vuolláisárggastuvvui ahte profešunealla ja amatevra kulturgirjáivuohta nanne goabbatguoimmi. Dát mearráduš ávžžuha searvegottiid lámčit vejolašvuodaid eaktodáhtolaš kulturdoaimmaide. Eará mihttomearit leat rahpat girku stuorát kulturovdanbuktimiid variašuvnnaide ja addit sierralágan kulturoassálastiide vejolašvuodaid ovdanbuktit iežaset dáidaga girkolaš oktavuodas. Dat hástalusat gusket buot searvegotti kulturbarguide ja girkomusihkkalaš eallimis lea guovddáš sadji ipmilbálvalusain ja konsearttain.

Hástalusat

- Ráhkadit strategiija dasa movt searvegoddái lea vejolaš doallat govdadis girkolaš kulturdoallofálaldagaid.
- Ráhkadit njuolggadusaid sin váste geat láigohit girku lanjaid lágidity iešgudetlágan kulturdoaimmaid.

3.8 ČUOJANAS JA BARGIT

Orgel ja eará čuojanasat

Lávlunjietna lea girku mávssoleamos čuojanas. Lea dáhpi ahte čuojanasmusihkka doarju lávluma ipmilbálvalusas, ábaide orgel. Norgga girkuin leat eanas biipoorgelat. Dávjá leat dat dakkár orgelat mat heivejit bures konseartaatnui. Orgela árbevierru ja ahte dat gávdno oallut báikkiin lea addán dasa guovddáš saji searvegotti eallimis. Dat lea okta girku ovddimus kultuvrralaš mearkkain. Orgela čuoddjilisuoda viidodat dahká dan bures heivvolažžan feara makkár musihkka doaimmaide. Dušše orgela čuojahemiin sáhtá ovdanbuktit viiddis musihkkavariašuvnna.

Orgel heivehuvvo dan latnjii gos dat galgá leat, ja dat ii leat dakkár čuojanas mii ráhkaduvvo moanaid mielde. Orgel huksejuvvo iešgudetláganin jienaid, čuoddjilisuoda ja dynámalaš viidodaga dáfus. Čuojanas galgá liturgalaš atnui heivet. Dat galgá doarjut searvegotti lávluma ja gokčat iešgudetlágan akkompangementa dárbbuid.

Go eanet stiilasuorggit čuojahuvvojit girkolanjas, de álget maid ipmilbálvalusain, girkolaš meanuin ja konsearttain atnit eanet eará čuojanasaid lassin orgeli. Dat čuojanasat adnojit ovttas orgeliin dahje dan sajis. Historjjá mielde leat girkus leamaš mánggalágan guottut iešgudetlágan čuojanasaid geavaheapmái girkolanjas. Dán plána mielde galget buot čuojanasat sáhttit geavahuvvot. Lea deatalaš beassat válljet musihkkareaiddu mii addá musihkkii iešvuoda ja luohtehahttivuoda. Dasa dárbbášuvvo čuojanas mii doaibmá bures.

Buot čuojanasat dárbbášit bajásdoalahusa jus galget bures doaibmat. Go galgá kvalitehta nagodit doalahit, de lea dárbbášlaš ráhkadit plána ja várret ruđaid daid jeavddalaččat bajásdoalahit.

Rekrutteren, bargit ja bargodilli

Norgga girkuin lea stuora hástalus háhkat mieldebargiid girkomusihkkárvirggiide. Girku kulturdieđáhus neavvu “...at alle landets kirkemusikere blir pålagt å ha minst en orgelelev”. (“Kunsten å være en kirke”, 2005, s. 209). Ovddasvástáduš rekrutteret gullá sihke girkomusihkkáriidda, searvegodderáđiide, oktasašráđiide ja guovddáš girkolaš orgánaide.

Báikkálaš rekrutteren lea ulbmillaš bargu mánaid ja nuoraid gaskkas. Girkomusihkkáriid sáhtta buoremusat rekrutteret go oassálastá girkolaš doaimmain, ja dávjjimus girkomusihka oktavuodain. Oahpahus klaver- dahje orgelčuojaheamis lea ain dábáleamos geaidnu

girkomusihkkárvirgái. Maiddái oassálastin koarrain ja iešguđetlágan čuojanasjoavkkuin searvegotti bargguid ja eará sajiid oktavuodas leat vejolaš geainnut boktit beroštumi girkomusihkkafágii.

Girku oskkuoahpahusbarggus lea nuoraide vejolaš gávdnát alcceseaset saji girkomusihkkalaš bargguin. Dat ii leat dušše girkomusihkkára bargu. Buot girkolaš bargit fertejit dás bargat ovttas ja ovttaguvlui. Bargoaddi bargu lea ávžžuhit oahpu váldit ja rekrutteret ja čuovvolit dan bokte ahte lámhá vejolašvuodaid mat heivejit báikkálaš dillái. Dat lea oktasašráđi ovddasvástádus. Lea dehálaš doahttalit girkomusihkkára gelbbolašvuodasuorggi ja su rájiid.

Rekrutterenbarggus lea dehálaš ovttasbargat skuvllaiguin ja kulturskuvllaiguin. Oktasašráđit ja searvegodderáđit galget maid mánáid ja nuoraid diktit girkoorgeliin hárbhallat. Nuorra orgelčuojaheddjiide lea movttiidahtti beassat atnit orgela girkus ja go ožžot ávžžuhusaid čuojahit konsearttain ja ipmilbálvalusain. Oktavuoha earáiguin geain lea seamma beroštupmi lea maid movttiidahtti. Guovlluid orgelsearvvit ja kurssat nuorra orgelčuojaheddjiide leat buorit doaibmabijut. Vaikko nuorra orgelčuojaheaddjit eai álgge ge girkomusihkkárin, de addá oktavuoha orgeliin ja girkomusihkain sierra vásihusa ja sierralágan oktavuoda girku.

Bargoveahkadilli lea maid áimmahuššat gelbbolaš bargiid. Girkomusihkkárvirggis galget buorit rámmaeavttut ja virgesturrodagat mat dustejit girkomusihkkára heaitimis bálvalusas ja álgit eará bargui. Girkolaš bargoaddiid ovddasvástádus lea dahkat girku geasuheaddji bargosadjin dan bokte ahte fállat buriid bargodiliid, lassioahpu ja eará fágalaš ovdáneami, ja ekonomijja girkomusihkkalaš doibmii.

Hástalusat

- Bargat lasihit rekrutterema girkomusihkkarbálvalussii báikkálaččat.
- Lámhčit girkomusihkkáriidda ja eaktodáhtolaš bargiide girkomusihka bálvalusas vejolašvuodaid bargat searvegotti doaimmas buoremus lági mielde.
- Ásahit báhppasuohkanii girkomusihkkalávdegotti.
- Ságastallat lea go buorre dássi gaskal vokála- ja čuojanasmusihka konsearttain, ipmilbálvalusain ja girkolaš doaimmain.
- Lámhčit vejolašvuodaid geavahit girkolanjas maid eará čuojanasaid go orgela.

Kapihttal 4

GIRKOMUSIHKKA GEAVADIS – BÁIKKÁLAŠ PLÁNABARGU

4.1 ÁLGU

Dat báikkálaš girkomusihkkaplánaevttohus maid dás ovdanbuktit sisttisoallá ollu doaimmaid. Juohke searvegoddi ráhkada plána iežaset resurssaid ja vuoruhemiid vuodul. Dát evttohus lea jurddašuvvon veahkkin báikkálaš plánabarggus ja lea danne viidát go báikkálaš plána. Evttohus lea sirrejuvvon dán vuogi mielde: mihttomearri, dehálaš gažaldagat ja báikkálaš doaimmat. Dat disposišuvdna lea jurddašuvvon veahkkin báikkálaš plánaid ráhkadeamis. Vuollečuoggát čujuhit seammalágan čuoggái plánaevttohusa 3. kapihttalis.

Girkolága § 9,2. lađas eaktuda searvegotti ráhkadit iežas, báikkálaš girkomusihkkaplána. Ovdalgo dakkár báikkálaš plána ráhkaduvvo, de ferte kártet man lágan girkomusihkkalaš bargu searvegottis juo lea ja makkár resurssat gávdnojit dahje lea vejolaš háhkat.

Lea ávkkálaš jearrat: makkár musihkkalaš barggut leat mis maid sáhtta bidjat plánii? Makkár doaibmaosiid sáhttit mii viiddidit, dahje gáržudit? Maid sáhttit mii čadahit oanehis áiggis, ja masa dárbbasit guhkit áigeperspektiivva?

Aktiivvalaš girkomusihkkabargguid mielde čuovvu dárbu eanet eaktodáhtolaš bargiide ja danne ferte virgeresurssaid árvvoštallat.

Jus searvegoddi hálida hukset viiddis koarrabarggu, de sáhtta ráđđalaga báhppasuohkana girkomusihkkáriin viežžat bargi olggobealde, ovdamearkkadihte koarrajođiheddjiid.

Iešguđet ovddasvástádusdási

- Searvegodderádis lea ovddasvástádus heivehit ja ovdánahttit girkomusihka báhppasuohkanis (girkolága § 9).
- Kántora jođiha searvegotti girkomusihka doaimmaid ja hálddaša ja dahká ealasin árbevirolaš ja ođđa girkomusihkkalaš árvvuid. Son galgá veahkehit oazžut govdodaga ja kvalitehta báhppasuohkana girkomusihkkalaš barggus ja sus lea oasseovddasvástádus rekrutteret, ráhkkanahhtit ja rávvet eaktodáhtolaš bargiid (bálvalusortnet).
- Oktasašrádis lea bargoaddiovdasvástádus ja hálddaša danne dehálaš resurssa girkomusihkkalaš barggus. Bajitdási mihtuid ja plánaid ovddasvástideaddjin galgá oktasašrádis maid atnit fuola girku girkomusihkas.
- Bismagodderáđdi galgá atnit beroštumi buot das mii sáhtta boktit ja movttiidahttit kristtalaš eallima searvegottis ja ovddidit ovttasbarggu gaskal searvegotti ja bismagotti eará báikkálaš bargojoavkkuid (girkolága § 23).
- Girkoráđdi ja Girkočoahkkin galget ráhkkanahhtit ja mearridit strategiijaid girkomusihkkalaš bargguide riikkadási.

Rasttildeaddji perspektiivvat

Rasttildeaddji perspektiivvat vuolábealde lea mielde buot Norgga girku bargguin ja galget hábmet báikkálaš plánabarggu:

- olmmošárvu ja olmmošvuoigatvuođat,
- sohkabealli ja dásseárvu,
- kultuvrralaš girjáiivohta ja álgoálbmogiid vuoigatvuođat,
- oktavuohta ja ovttasbargu eará girkuiguin,
- láchit ja fátmastit olbmuid geain leat fysalaš doaimmashehttejumit ja doaimmashehttejuvnon olbmuid,
- rekrutteren ja eaktodáhtolaš bálvalusat

Váldoulbmil

Girkomusihka váldoulbmiliid sáhtta ovdamearkkadihte ovdanbuktit ná:

- Musihkka galgá bidjat olbmo jurddašit kristtalaš oskku, sihke dan nannet ja dan hástalit.
- Girkomusihkka min searvegottis galgá addit oktavuođa gaskal Ipmila ja olbmuid dáiddalaš ovdanbuktima.

- Min searvegotti girkomusihkas galgá leat dat mihttu ahte nannet báttiid gaskal báhppasuohkana ássiid ja sin girku.

4.2 IPMILBÁLVALUSAT JA GIRKOLAŠ MEANUT

Evttohusat mihttomeriide

- Musihkka ipmilbálvalusain ja girkolaš meanuin galgá movttiidahttit oassálastit ja boktit ángirvuođa.
- Musihkka galgá ovddidit searvegotti sálbmálávluma ipmilbálvalusas.
- Musihkka galgá addit ipmilbálvalussii dáiddalaš ja estehtalaš dimenšuvnna.
- Searvegoddi galgá láchčit dili nu ahte musihka ovdanbuktimis lea buohkaide juoga oahpis. Musihkka galgá sisttisoallat sihke oddasa ja árbevieru.

Dehálaš gažaldagat

- Movt sáhtta vuhtiiváldit girkomusihkkalaš bargguid go ráhkkanan ja čadaha ipmilbálvalusaid?
- Movt sáhtta buoremusat vuhtiiváldit oktavuođa gaskal lagamusaid ja girkolaš bargiid girkolaš meanuid oktavuođas?
- Movt láchčit searvegotti iežas lávlun- ja musihkkaressurssaide vejolašvuođaid beassat ipmilbálvaluseallimii searvat?

Doaimbijut

- Ráhkadit ollislaš plánaid searvegotti ipmilbálvaluseallimii.
- Sihkkarastit bargiide dan dábi ahte váldit árrat oktavuođa lagamuččai guin dahje náittosbárain.
- Sihkarastit buori gulahallama gaskal báhppasuohkana iešguđet musihkkabirrasiid. Soaitá buoremus ásahtit musihkkalávdegotti mii ovtastuhtta searvegotti iešguđet musihkkaressurssaid.

4.3 KOARRADOAIBMA

Evttohus mihttomeriide

- Searvegoddi láchčá vejolašvuođaid koarradoibmii.
- Girku koarra ja eará báikkálaš koarat galget jeavddalaččat leat mielde girkolaš doaimmain
- Girku koarra galgá doaimmat rabas searvevuohčan, mas lea sadji ahtanuššat ja ovdánit.
- Koarradoaimma galgá adnojuvvot oassin báhppasuohkana oskkuoahpahasas.

Dehálaš gažaldagat

- Movt galgá koarrii gávdnat buriid ovtasbargovugiid báikkálaš servodagas?
- Makkár koara dárbaša searvegoddi, ja makkáriid lea vejolaš álggahit?

Doaimbijut

- Gávnnahit makkár resurssat leat gávdnamis jođihit koara, sihke eaktodáhtolaš bargit ja báikkolaš bargit.
- Ráhkadit plána mii čájeha movt koarra sáhtta girkolaš oktavuodain oassálastit
- Álggahit koara go dan lea vejolaš dahkat

4.4 OVTTASBARGU RUOVTTUIN

Evttohusat mihttomeriide

- Dahkat kristtalaš lávluma ja musihka lunddolaš oassin ruovttus
- Nannet ovttasbarggu gaskal girku ja ruovttu

Dehálaš gažaldagat

- Movt álggahit ovttasbargodahkosiid allabasiid birra?
- Movt sáhtá mánáid searvvahit ráhkkanit ja čadahit ipmilbálvalusaid?
- Movt gaskkustit lávlunmovtta ja sálbmadávvara?

Doaibmabijut

- Doaibmabijuid ferte báikkálaš oskkuoahpahasplánaid ja girku – ruovttu ovttasbarggu ektui heivehit.

4.5 OVTTASBARGU MÁNÁIDGÁRDDIIN, SKUVLLAIN JA KULTURSKUVLLAIN

Evttohusat mihttomeriide

- Mánáidgárdi, skuvla ja kulturskuvla galget vásihit ahte girku lea buorre ovttasbargoguoibmi ja arena gos sáhtá musihkain bargat.
- Mánát galget oahppat liikot lávlumii ja musihkkii.

Dehálaš gažaldagat

- Movt galgá oažžut ovttasbargodahkosiid allabasiid birra?
- Movt sáhtá fuomásuhttit beroštumi orgelii?
- Movt sáhtá mánáid searvvahit ráhkkanit ja čadahit ipmilbálvalusa?
- Movt sáhtá gaskkustit lávlunmovtta ja lávlundávvara?
- Movt sáhtá skuvllaiguin ovttasbargat biibbalmuitalusaiguin ?
- Movt sáhtá movttiidahttit ovttasbargat konseartadoaimmaiguin?
- Movt láchit oahpahasfálaldaga?

Doaibmabijut

- Girkomusihkkár lea mielde oahpahasas skuvllas dahje mánáidgárddi čoahkkananbottuin ja sus lea ovddasvástádus oahpahit lávlagiid mat leat áigeovuodilat allabasiidáigge.
- Čájehit mánáide movt orgela čuojaha ja diktit sin dan geahčadit. Girkomusihkkár čuojaha čuojanasa, ja sii lávlot heivvolaš sálmmaid ja lávlagiid.
- Hárjehallat ja geavahit biibbalspealu ja mánáidmusikálaid maid leat čállojuvvon dovddus biibbalmuitalusaid vuodul.
- Kulturskuvla láchá konseartadoaimmaid iežas ohppiide.
- Lassin oahpahussii, de sáhtá veahkkin buvttadit buriid, čálalaš dieđuid oahpahusa birra, joatkkaohpu birra ja kántorvirggi birra.
- Iskat lea go vejolaš álggahit ođđa ovttasbargodoaibmabijuid.
- Girkomusihkkárat láchet ovttasbargodoaibmabijuid skuvllain Kultuvrralaš skuvlaseahka rámmaid siskkobealde.
- Ovttasbargat kulturskuvllain orgeloahpahusa birra.

4.6 ÁSAHUSAT

Evttohusat mihttomeriide

- Olbmuide geain alddineaset ii leat vejolašvuohta boahtit ipmilbálvalusaide ja konsearttaide girkus, galget oažžut fálaldaga oassálastit.
- Jeavddalaš lávlun- ja musihkkafálaldagat báhppasuohkana ásahusain.

Dehálaš gažaldagat

- Mat leat báikkálaš dárbbut?
- Makkár resurssaid lea vejolaš oažžut?

Doaibmabijut

- Searvat diakonijabálvalusain ráhkadit plána doaibmabijuid čadaheapmái
- Álggahit ovttasbarggu báikkálaš dearvvašvuodaásahusaiguin, dainna ulbmiliin ahte ovddidit dikšuma ja geahpideami girkomusihka bokte.

4.7 KONSEARTTAT

Evttohusat mihttomeriide

- Konsearttaid bokte galgat olahit guldaleddjiid
- Iešguđetlágan konseartaprográmmaid bokte hálidit mii čájehit girjáivuoda dáiddalaš ovdanbuktimiin.

Dehálaš gažaldagat

- Movt lea vejolaš konseartalágideddjiide fuomášuhttit ahte min girkus sáhtta doallat konsearttaid?
- Movt sáhtta konseartadoaimmaide ráhkadit čielga ja áddehahti rutiinnaid?
- Movt sáhtta oažžut ruhtadoarjaga konsearttaide ja movt sáhtta doarjjaortnegiid atnit?

Doaibmabijut

- Gulaskuddat movt guovlulaččat sáhtta guovllu konseartadoaimmaiguin ovttasbargat.
- Ásahit ovttasbarggu sihke profeshunealla ja amatevra musihkkáriiguin.
- Ráhkadit gihppaga mas girku láigoheami njuolggadusat ovdanbuktojuvvojit.
- Ráhkadit bajilgova áigeuovdilis doarjjaortnegiin.
- Ráhkadit konseartadoaimmaide sierra bušehta.

4.8 ČUOJANAS JA BARGOVEAHKA

Evttohusat mihttomeriide

- Searvegottis galget heivvolaš ja ávkkálaš čuojanasat main lea alla kvalitehta.
- Searvegottis galget gelbbolaš bargit ollášuhttit mearriduvvon plánaid ja mihtuid.

Dehálaš gažaldagat

- Ferte go girku čuojanasaid ođasmahttit vai bajásdoallat?
- Dárbbasuovvojit go eanet bargit jođihit ja doaimmahit girkomusihkkasuorggi?
- Lea go girkomusihkkadoaimma biddjojuvvon báhppasuohkana bušehtii?

Doaibmabijut

- Ráhkadit doaibmaplánaid ja diedihit dárbbu oastit ođđa čuojanasaid, dahje čuojanasaid bajásdoallamii.
- Ráhkadit buriid šiehtadusaid čuojanasaid bajásdoallamii.
- Ovddidit buori gulahallama suohkaniin oažžut doaibmalobiid girkolaš doaimmaide.
- Rekrutteret sihke eaktodáhtolaš ja ođđa bargooheami mearriduvvon vuoruhansurggiid vuodul.
- Ráhkadit plána čadahit gelbbolašvuoda lasiheami doaibmabijuid.

- Addit bargiide ja eaktodáhtolaš bargiide vejolašvuoda oassálastit kurssain ja konferánsain áigeovuodilis fáttáid birra.

GIRKOČOAHKKIMA MEARRÁDUS (2008)

1. Girkočoahkkin mearrida Norgga girku “Girkomusihkkaplána”. Plána doaibmagoahtá 01.01.09 rájes.
2. Girkočoahkkin deattuha ahte plána bidjá bargoaddá sierra ovddasvástádusa ásaht virgesturrodagaid, dahkat vuoruhemiid ja háhkat ekonomalaš resurssaid girkomusihkkalaš bargguide.
3. Girkočoahkkin bivdá Girkoráði ja bismagodderáðiid ásaht virgeresurssaid girkomusihkkii guovddáš ja guovllu dásis, ja bargat veahkkin girkomusihka fágaovdánahhtimiin seammaládje go dat bargu mii dál dahkkojuvvo diakonijias ja girkolaš oahpahasas.

ODDA PLÁNAT GIRKUS

Álgu

Girku hálddaša guokte duhát jagi boares sága. Kristtalašvuodas lea badjel duhátjagi historjá min riikkas ja dat lea čuldojuvvon sihke dár- ja sámeálbmoga historjái, vaikko dat vel goabbatláhkái leat ge dahkkon. Kristtalaš osku ja árbevierru leat buolvvas bulvii fievrreduvvon viidáseappot iešguđetlágan kultuvraovdanbuktinvugiid bokte. Álgu ja dat mii álelassii lea, speadjalastojuvvo das mii áigái- ja báikái lea čadnojuvvon.

Nu sáhtá juohke olmmoš gávdnat Ipmila áloáiggis ja searvegotti searvevuodas, doppe gos Sátne sárdniduvvo ja sakramenttat juogaduvvojit.

Bajilgovva

Eallindilálašvuodát ja kultuvrralaš ovdanbuktimat rivdet ja nu maid girku ovdánanmannolat. Odda áiggit buktet odde hástalusaid ja vejolašvuodaid. Norgga girkus leat dál, 21. čuohtejagi álggus, mánga stuora ođasmannolaga jođus.

Girku ja stáhta oktavuotta lea rievdamin, ja jagis 2010 rievdaduvvo jáhkkimis dálá ipmilbálvalusortnet girkus. Girkomusihkkaplána gárvánii jagi 2009 álggus.

Oskkuoahpahasodastus lávke odde ceahkkái go Girkočoahkkin mearrida

Oskkuoahpahasplána. Diakonijaplána, maid Girkočoahkkin mearridii jagis 2007, lea vuosttaš mii boahtá dain odde plánain. Girkočoahkkin lea maid bivdán ráhkadit Sámi girkoeallinplána.

Girkočoahkkin mearrida maid Višuvdnadokumentta ja ođasmahtti bajilgova Norgga girku vuoruhansurggiin. Dat lea mearrideaddji go bargguid vuoruhit ja movt bargguide lahkoniit báikkálaččat, guovllus ja guovddázis.

Formálalaš vuoddu

Liturgijja norgga láhkan

Ruvdnaprinsaregeantta resolušuvnna bokte 26.10.1990 delegerejuvvui gonagasa váldi vuodđolága § 16 mielde Girkočoahkkimii mearridit liturgijaid Norgga girku atnui. Seamma

resolušuvnnain delegerejuvvui maid Girkočoahkkimii mearridit teakstaráidduid ja sárdneteavsttaid. Jagis 2006 delegerejuvvui Girkočoahkkimii váldi dohkkehit buot Norgga girku girjjiid mat gullet ipmilbálvalussii. Dat guoská earret eará váldi dohkkehit sálbmagirjji Norgga girku atnui.

Plánat ja prográmmat

Girkočoahkkimis lea mandáhtta mearridit láidesteadđji plánaid earret eará girkolaš oahpahussii, diakonijai ja girkomusihkkii (gl § 24b). Norgga girku searvegodderáđiid ovddasvástádus lea fuolahit ja ovddidit girkolaš oahpahusa, girkomusihkka ja diakoniija báhppasuohkanis (gl § 9 - 2. lađas).

Guovddáš plánat leat rámmat searvegottiid doaimmain. Plánema, lámčima ja čađaheami galgá dahkat guovddáš plána mearrádusaid ja njuolggadusaid siskkobealde. Searvegottiid plánaid galgá heivehit searvegotti rámmafaktoraide.

Plánaipmárdus

Guovddáš plánat maid Girkočoahkkimii mearrida bidjet mihtuid iešguđet surggiide, addet bajilgova vuoruhansurggiin, čilgejit fágalaš sisdoalu ja addet evttohusaid iešguđetlágan bargovugiide (metodaide). Go dáid plánaid galgá doaimmaide heivehit, de ferte searvegoddi daid mihtuid dulkot ja plánat iežaset doaimmaid nu ahte olahit mihtuid. Plánaid ferte maid geahččat gaskaoapmin girku višuvdnii: Kristusis – eallima lahka – dovddasteaddji, mišunerejeaddji, bálvleaddji ja rabas álbmotgirku.

Ođđa vejolašvuodat

Ođđa plánat leat bargoreaidut mat addet searvegottiide vejolašvuodaid ovdánahttit ja ođasmahttit iežaset doaimma. Ipmilbálvalusodasteapmi ja dát plánat ovddastit váldosurggiid mat oktii leat organiserejeaddjin searvegotti eallimii ja doibmii. Eaŋkil plánabarggut ja plánabarggut oppalaččat eaktudit dahkkojuvvot dan oppalašvuodaperspektiivvas. Seammaláđje go eaŋkil plána ferte geahččat eará plánaid ektui, de ferte daid ođđa plánaid nai geahččat báikkálaš plánamannolagaid ektui ja maidđái eaŋkil searvegottiid muosáhemiide ipmilbálvalusbargguin, diakonijain ja oskkuoahpahusain. Plánas galget ovdanboahit báikkálaš dárbbut, kultuvra ja iešvuolta. Dilálašvuodat rievddadit báikkis báikái. Searvegottiid searvan ođastusmannolagaide lea iešguđetlágan ja iešguđet meari mielde. Muhtumiin lea sihke diakona, katekehta ja kántor, ja earáin leat fas váttisvuodat oažžut báhpa ge virgái. Soames sajiin lea álkis oažžut eaktodáhtolaš bargiid fárrui, ja eará sajiin lea váddáseabbo. Lea dárbbášlaš geahččat daid iešguđet plánaid oktilasat vai searvegotti doaimma ii juohkásatta bihttán. Plánat galget leat oassin oktasaš strategalaš jurddašeamis searvegotti ovdáneami hárrái. Ođđa plánat addet ođđa vejolašvuodaid olahit vel guhkkelii.

Dat gusket olles searvegoddái, sihke searvegodderáđđái, bargiide ja eaktodáhtolaš bargiide. Go plánabargguide galgá ollislaččat lahkoniit, de eaktuda dat searvvahit nu eatnagiid go vejolaš systemáhtalaš ja hutkás barguide. Searvegottiide lea hástalus ovdánahttit ja vuhtiiváldit juohke plánasuorggi sierranasvuoda, ja seammás jurddašit ollislaččat. Oaidnit ollisvuoda, ja seammás duostat vuoruhit, sáhtta leat liikká váttis go dat lea dárbbášlaš.

Plánabargu ávžžuhuvvo čuovvoluvvot álkis raporterenaidduin. Plánabargu ja raporterena leat buorit veahkkeneavvut mat alidit dihtomielalašvuoda, čáhkkehit saji fágalaš jurddašeamái ja čájehit dárbbu vejolaš rievdadusaide. Go dan dahká čálalaččat, de sáhtta dakkár reaidu veahkehit maid oažžut jávohis máhtuid albmosii.

Boahhteáiggiperspektiiva

Girkus leat, sihke guovddáš dásis ja báikkálaččat, bistevaš ođastanbarggut main deattuhuvvo ahte lea dehálaš oáččuhit plánaid atnui báikkálaš dásis. Girkoráđđi áigu earret eará ráhkadit bagadallama báikkálaš ovdánahttinbarggu birra. Lea maid jurdda ráhkadit elektrovnnalaš raporterenaiddu.